

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" novembra numurā 2
- Abonējiet LLKC izdevumus! 2
- Ziemāju izdzīvošana sarežģīta 3
- LLKC valdes priekšsēdētājs Mārtiņš Cimermanis saņem Ministru kabineta Atzinības rakstu 3
- Svarīgākais par jauniešiem PVN piemērošanā no 2018. gada 3
- Kooperācijas pieredze Austrijas Vulkānzemē 4
- Gavari – ar mūsdienīgu pieeju dārzenkopībā 6
- Atpazīstamību panāk ar augstu darba kvalitāti 7
- Meža dārzi – unikāla ekosistēma 8
- Ludzas partnerība – no kokapstrādes līdz sakrālajam mantojumam 10
- Par drošu, veselīgu un atbalstošu dzīves vidi Sēlijā 10
- Madonas novada veiksmes stāsts – SIA "Ducimus" 11
- Kā izdevīgāk pārdot meža cirsmu? 12
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2018. gada janvārī... 14
- "Ideju bode" Liepājā vilina ar savu dažādību un auru 15

KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA

LAUKU ATTĪSTĪBAI – IEGULDĪJUMUS UN DARBA VIETAS

Pienācīga dzīves līmeņa nodrošināšana lauksaimniekiem, konkurētspējas veicināšana un inovāciju ieviešana, sabalansēta teritoriju attīstība. Tie ir galvenie uzdevumi, kas Latvijai būtu jārisina ar ES Kopējās lauksaimniecības politikas palīdzību arī pēc 2020. gada, noskaidrots Valsts Lauku tīkla (VLT) Sekretariāta rīkotajā lauku iedzīvotāju aptaujā.

Gada beigās Eiropas Komisija nākusi klajā ar priekšlikumiem Kopējai lauksaimniecības politikai (KLP) pēc 2020. gada, kuru apspriešanai un priekšlikumu iesnieg-

šanai dalībvalstīm tiek dots laiks sešu mēnešu garumā. Nākotnes KLP mērķu un uzdevumu apspriešana risinās nu jau ilgāku laiku, tostarp visā ES veikta sabiedriskā aptauja, kurā ES Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts vēlējās noskaidrot attieksmi pret pašreizējo KLP un galvenos veicamos uzdevumus nākotnes lauku politikai.

Lai gan EK uzsver, ka aptauja guvusi plašu atsaucību ES sabiedrībā, jāatzīst, ka no vairāk nekā 300 tūkstošiem aptaujas dalībnieku tikai 22 tūkstoši atzinuši, ka ir zemnieki. Lielākā daļa dalībnieku bija privātie uzņēmumi, publiskās iestādes, tirdzniecības,

uzņēmējdarbības vai profesionālās organizācijas, nevalstiskās organizācijas, kā arī pētnieciskās un akadēmiskās aprindas. Īpaši aktīvas, kā ierasts, bijušas vides aizsardzības organizācijas.

No Latvijas EK saņēmusi kopskaitā 633 anketas, tajā skaitā VLT Sekretariāta iesniegto kopējo Lauku tīkla dalībnieku anketu. Tajā apkopots viedoklis pēc 22 reģionos notikušām diskusijām, kurās piedalījās 320 dalībnieku, no tiem 219 aizpildīja anketu par deviņiem no KLP anketas jautājumiem.

Kādu attieksmi un vēlmes Latvijas lauku cilvēki izteikuši VLT aptaujā?

► 13. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" NOVEMBRA NUMURĀ

Žurnāla novembra numurā lasiet interviju ar piena pārstrādes uzņēmuma "Latvijas piens" valdes priekšsēdētāju Jāni Vaivodu par piena tirgus tendencēm, kā arī uzņēmuma attīstību kopš gada sākuma, kad par tā īpašnieku kļuva Vācijas koncerns "Eximo Agro-Marketing". Uzņēmuma vadītājs atklāj kļūdas, kādas pielautas "Latvijas piena" veidošanas pirmākajos, kā arī vērtē Baltijas piena pārstrādes perspektīvas.

Saimnieku pieredzes rubrikā savu vērtējumu aitkopju darbam sniedz uzņēmuma "Sidrabi" īpašnieks Imants Dzelme. Uzņēmuma ražotā produkcija ar "Sidrabi" zīmolu pircējiem jau pazīstama un tiek augstu vērtēta. Imanta ieteikums zemniekiem – piedomāt par tādu saimniekošanu, kad jēri sāk dzimt agrāk un tos intensīvi nobaro īsākā laikā.

Piena lopkopjiem būs interesants LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītājas Anita Siliņas raksts

par Igaunijas robotfermu pieredzi. Lopkopjiem būs aktuāls LLKC Lopkopības nodaļas vadītājas Silvijas Dreijeres raksts par peļējuma un mikotoksīnu radītajām problēmām dzīvnieku ēdināšanā. Turpat arī par jaunumu bulļu vērtēšanā – grūsnības indeksu.

Gaļas lopu audzētājiem lietderīgs būs LLKC ekonomista Raivja Andersona raksts par potenciālajiem ieņēmumiem no gaļas liellopu ganāmpulka Latvijā. Viens no ekonomista secinājumiem, – saimniecībām, kas audzē tīršķirnes, piemēram, Šarolē šķirnes liellopus, rentablāk bulļus realizēt pēc atšķiršanas ar dzīvmasu 250–260 kg. Savukārt LLKC konsultants-eksperts veterinārmedicinā Dainis Arbidāns iesaka preventīvos pasākumus gaļas liellopu ganāmpulku sagatavošanai ziemai.

Ikvienam, kam vaļasprieks vai bizness ir putnkopība, iesakām Latvijas Olu ražotāju asociācijas izpilddirektora Annas Ērlīhas aprakstu par dējējvistu komerciālajām hibrīdšķirnēm. Savukārt aitkopjiem node-

rēs LLKC lopkopības konsultantes Daces Trupānes raksts "Maksts prolaps aitām, – kā rīkoties?"

Par drošības pasākumu ieviešanu jāšanas sportā un iespējām atrast kvalificētu treneri, varēsiet izlasīt žurnālistes Daces Milleres rakstā.

Žurnālā, kā vienmēr, nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" var abonēt "Latvijas Pasta" un iespējams arī iegādāties Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomšone, LLKC Apgāda vadītāja

ABONĒŠANA

ABONĒJIET LLKC IZDEVUMUS!

Informatīvais izdevums "Lauku Lapa"

"Lauku Lapa" informē par aktualitātēm lauku attīstībā, uzņēmējdarbībā un lauksaimniecībā. Jaunami likumdošanā, labas un pārņemamas prakses piemēri dažādās lauku uzņēmējdarbības jomās un speciālistu ieteikumi efektīvākas saimniekošanas nodrošināšanai. Ik mēnesi – kalendārs par svarīgākajiem datumiem, kurus nedrīkst aizmirst katrs lauksaimnieks.

"Lauku Lapa" iznāk reizi mēnesī. Gada piegādes cena – 4,80 eiro, pusgadam – 2,40. Abonēšanas indekss – 1163. Izdevumu iespējams abonēt visās "Latvijas Pasta" nodaļās, kā arī "Latvijas Pasta" mājaslapā elektroniskās abonēšanas sadaļā.

Abonēšana: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/latviesu_valoda/1163/2018_gads/

Žurnāls "Latvijas Lopkopis"

LLKC izdots žurnāls „Latvijas Lopkopis” ir vienīgais specializētais izdevums Latvijā, kas informē par aktualitātēm piena un gaļas lopkopībā, kā arī zirgkopībā un putnkopībā. "Latvijas Lopkopis" varat lasīt intervijas ar nozares līderiem, tajā atradīsiet saimnieku pieredzes stāstus, praktiskus padomus piena un gaļas lopu audzētājiem, kā arī rakstus par nozarei saistošām likumdošanas izmaiņām un tirgus tendencēm.

Žurnāls "Latvijas Lopkopis" iznāk reizi mēnesī, un tā tirāža ir vairāk nekā 2000 eksemplāru. Mēs varam lepoties ar abonentiem visos Latvijas novados. Mūs atbalsta Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome, žurnālu lasa LLKC, Lauksaimniecības datu centra, Lauku atbalsta dienesta un PVD birojās. To saņem Latvijas lielāko banku ekonomikas analītiķi, kā arī nacionālo

un reģionālo mediju pārstāvji un ar nozari saistīto iestāžu profesionāli. "Latvijas Lopkopis" ir vienīgais specializētais lopkopības izdevums, kas nonāk tieši mērķauditorijas rokās, uzrunājot zemniekus visos Latvijas novados.

"Latvijas Lopkopis" iznāk reizi mēnesī. Gada piegādes cena – 32,40 eiro, pusgadam – 16,20 eiro. Abonēšanas indekss – 2044. Izdevumu iespējams abonēt visās "Latvijas Pasta" nodaļās, kā arī "Latvijas Pasta" mājaslapā elektroniskās abonēšanas sadaļā.

Abonēšana: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2018_gads/

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

AKTUALITĀTES

ZIEMĀJU IZDŽĪVOŠANA SAREŽĢĪTA

Ziemāju lauki visā Latvijā novembra beigās bija kā raibs lupatdeķis, – pakalni zaļi, ielejas izmirkušas, liela mitruma dēļ daudzviet, kas sākuši dīgt, nosmakuši un sapuvuši, – tos nāksies pārsēt ar vasarājiem. Šādu neiepriecinošu ainu iezīmēja Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra augkopības speciālistu veiktie apsekojumi.

Latgalē vēlās sējas dēļ iesēts maz ziemāju, to attīstība iekavējusies. Augiem lielākoties redzama viena, dažviet arī divas lapas. Ziemas rapsis, lai gan izskatījās labi un nav pāraudzis, iesēts maz. Apmierinoši ir tie sējumi, kuri iesēti agrāk un kur nav bijusi smaga augsne, izņemot iepakās, kurās stāvēja ūdens. **Guntars Melnis**, LLKC Daugavpils biroja vadītājs: “Daudz no iesētā noslīcis. Sausākās vietās zemi tomēr izdevies kvalitatīvi sastrādāt un ziemāji izskatās brangi. Lai arī ziemas rapsim apakšējās lapas nosalušas/nopuvušas, ziemai tie ir gatavi. Ja tā būs labvēlīga, iesētais nieks dos labu ražu”.

Līdzīga situācija bija vērojama **Vi dzemē**, kur Gulbenes apkārtnē pat lielākās saimniecības spējušas apsēt tikai daļu no plānotā. “Lielākā Gulbenes saimniecība “Lācīši” iesējusi pusi no plānotajiem ziemājiem – 190 ha kviešu un 90 ha rapša. Lielas ūdens lāmas uz rapša laukiem liecina, ka meliorācijas sistēmas nestrādā, kā nākas. Ma-

zākie zemnieki, kuriem ir līdz 100 ha zemes, ziemājus nav iesējuši vispār,” norāda Gulbenes LLKC augkopības speciāliste **Ingrīda Šteinberga**.

Limbažu pusē augusta vidū sētais rapsis izskatījās labi – ja būs labvēlīgi laika apstākļi ziemā un pavasarī, var cerēt uz labu ražu. **Brigīta Skujņa**, LLKC Limbažu lauku attīstības konsultante: “Graudaugu sējumi pagaidām neizskatās slikti, atkarībā no sējas laika tie sasnieguši divu lapu attīstības stadiju, ir arī četras un piecas lapas. Tomēr lauki ir pielīvuši un visās iepakās krājas ūdens.”

Kurzemē ziemas rapsis apsēts apuveni 90% no plānotajām platībām. Lauki ir labi, lai gan vietām, atkarībā no meliorācijas sistēmu sakārtotības vērojami izslīkumi. Kopumā labi pagaidām izskatās rapsis. Salīdzinoši laba situācija ir arī ziemas kviešu, rudzu, miežu laukos, kuri sēti septembra otrajā trešajā nedēļā. “Taču laukos, kur lietavu dēļ kūļa vēlu un vēlu sāka ziemāju sēju, lauki izskatās briesmīgi. Sākoties lietum, mitrākajās vietās, kur graudi bija sākuši dīgt, lielā mitruma dēļ tie nosmaka un sapuva,” stāsta LLKC Liepājas biroja augkopības speciāliste **Vita Cielava**.

Slapji bija arī lauki **Zemgalē** un vēlāk sētos tīrumos redzami tukšumi, kur augi izslīkuši. Ja līdz pavasarim to apjoms palielināsies, var nākties pārsēt ar vasarājiem. ■

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,
LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

Foto: Kaspars Furms

Eleonora Maisaka
un **Mārtiņš Cimermanis**

LLKC VALDES PRIEKŠSĒDĒTĀJS MĀRTIŅŠ CIMERMANIS SAŅEM MINISTRU KABINETA ATZINĪBAS RAKSTU

Zemkopības ministrijas svinīgajā pasākumā 17. novembrī, kas bija veltīts Latvijas Republikas proklamēšanas 99. gadadienai, tika apbalvoti zemkopības nozares labākie darbinieki. Ministru kabineta Atzinības rakstu pasniedza LLKC valdes priekšsēdētājam Mārtiņam Cimermanim. Medaļas “Par centību” laureātu skaitā ir arī LLKC Bauskas nodaļas un konsultāciju biroja vadītāja Eleonora Maisaka. Apsveicam! ■

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

SVARĪGĀKAIS PAR JAUNUMIEM PVN PIEMĒROŠANĀ NO 2018. GADA

Tāpat kā vairākus citus nodokļus, arī PVN no 2018. gada sākuma skars vairākas izmaiņas. Apskatīsim būtiskākās, kas jau ir pieņemtas.

Samazināts reģistrācijas sliekšnis. Sākot no 2018. gada 1. janvāra, par PVN maksātāju drīkstēs neregistrēties, ja apliekamo darījumu summa iepriekšējos 12 mēnešos nav pārsniegusi 40 000 eiro (šobrīd tie ir 50 000 eiro).

Paplašināts preču un pakalpojumu loks, kam piemēro PVN “reversu”. Attiecībā uz būvniecību īpašais režīms

būs piemērojams plašākam būvniecības pakalpojumu lokam, kā arī būvizstrādājumu piegādēm. Reverss būs piemērojams metālizstrādājumu piegādei un ar to saistītiem pakalpojumiem, kā arī sadzīves elektronisko iekārtu un sadzīves elektriskās aparatūras piegādēm. Līdz ar jaunu preču un pakalpojumu ietveršanu īpašajā režīmā izmaiņas izdarītas arī PVN deklarācijā, pievienojot jaunus darījuma veida kodus – R7 metālizstrādājumiem, R8 sadzīves elektroniskajām iekārtām un R9 būvizstrādājumiem.

Noteikts zemāks summas sliekšnis, kas nosaka, kādi darījumi PVN

deklarācijas pielikumos jāatšifrē katrs atsevišķi. No nākamā gada PVN maksātājam būs jāatšifrē tie darījumi ar PVN maksātājiem, kuru vērtība bez PVN pārsniedz 150 eiro (šobrīd – 1430 eiro). Pirmo reizi darījumi virs 150 eiro būs jāatšifrē PVN deklarācijā par 2018. gada janvāri vai 1. ceturksni. ■

Anda SKADIŅA,
LLKC Grāmatvedības un
finanšu nodaļas grāmatvedības
konsultante
e-pasts: anda.skadina@llkc.lv
tālrs. 63050226

KOOPERĀCIJA

KOOPERĀCIJAS PIEREDZE AUSTRIJAS VULKĀNZEMĒ

Saimniecības
Wom Hogel
dārzā

Uzņēmuma
Raabauer
Eisvogel
ražojumi no
rožu lapiņām

Foto: Jolanta Sīma

Foto: Jolanta Sīma

Azīmola “Steirisches Vulkanland” palīdzību Austrijas pavalsts Štīrijas ražotāji, sadarbojoties ar pašvaldību un citām institūcijām, nostiprina pozīcijas vietējā tirgū. Kā veidot spēcīgu vietējo preču zīmi un veicināt sadarbību, lai ieguvēji būtu gan ražotāji, gan patērētāji, LLKC Talsu konsultāciju biroja rīkotā mācību braucienā uz Austriju devās noskaidrot LPKS “Talsu novada garša” dalībnieki, kā arī citi mājražotāji un mazie ražotāji, kuri interesējas par kooperāciju.

Šīs Austrijas pavalsts četru reģionu 33 novadi apvienojušies un strādā ar atpazīstamības zīmi “Steirisches Vulkanland” – Štīrijas Vulkānzeme. Zīmola izveides sākums meklējams 1990. gados, kad šis Austrijas reģions bija vismazāk attīstītais valstī, ar nelieliem lauksaimniecības uzņēmumiem, bez rūpnieciskās ražošanas. Cilvēkiem bija mazi ienākumi un sajūta, ka “nekas nenotiek”. Austrija 1995. gadā pievienojās Eiropas Savienībai (ES), kas, no vienas puses, cilvēkus darīja bažīgus par iekļaušanos kopējā ES tirgū, bet, no otras puses, – tā bija iespēja iegūt ES fondu atbalstu. Šajā laikā Feldbahas pilsētas mēram radās ideja par Vulkānzemes attīstības koncepciju, kur 14 pašvaldības sanāca kopā un izstrādāja jaunu zīmolu ar skaidru attīstības virzienu turpmākajiem 20 gadiem. Viņi saprata, ka izveidot ko jaunu ir daudz vieglāk, nekā izmainīt esošo. Tā tapa vīzija 2025. gadam ar trīs

atslēgas vārdiem – cilvēcība, ekoloģija un ekonomika, koncentrējoties uz vietnotu mērķi. Šobrīd Vulkānzeme sasniegusi tādu līmeni, ka kultūras pasākumos piedāvā tikai vietējā reģiona produktus, tādējādi atbalstot reģiona ražotājus. Sākotnēji to cilvēkiem bija grūti pieņemt, taču šobrīd visi ir apmierināti, jo tas ir stiprinājis reģionu kopumā. Viņi ir sapratuši, ka kaimiņš, kurš ražo kādu līdzīgu produktu, nav konkurents, un, ja viņš kļūs bagātāks, tad arī paši dzīvos labāk.

Agrāk Štīrijas reģions bija pazīstams kā ķirbju un kukurūzas audzēšanas vieta, bet, mērķtiecīgi palielinot augsnes auglību, tajā sāka audzēt arī graudaugus. Šobrīd graudaugi ir nišas produkts. Ja pirms pieciem gadiem neviens neticēja, ka te var audzēt graudus, tad tagad visi graudi tiek pārstrādāti un izlietoti reģionā. Vietējās beķerejas graudus iepērk no vietējā audzētāja nevis no ārvalstu kompānijām. Šāds sadarbības modelis ir veiksmīgs, jo reģionā izaudzēto produkciju pārstrādā uz vietas un realizē vietējiem iedzīvotājiem. Vulkānzemes dalībnieki ir pašvaldības, ministrijas un citas ar lauksaimniecību saistītas institūcijas. Paši zemieki nav šīs organizācijas biedri, bet ir tās valdē. Lai varētu izmantot šo zīmolu produkcijai, nepieciešams iegādāties licenci. Biedrībā ir četri darbinieki, no tiem trīs – pilna laika. Biedrības darbība tiek finansēta ar pašvaldības atbalstu, subsīdijām un ieņēmumiem no licencēm. Pašvaldību iemaksu apjoms Vulkānzemes kasē ir atkarīgs no iedzīvotāju skaita, par katru iedzīvotāju maksā 2 eiro gadā.

Kā radās šāds nosaukums, ja Austrijā nav vulkānu? Romāns Šmits, Vulkānzemes mārketinga vadītājs, izveidoja stāstu par vulkānu, kas Austrijas teritorijā aktīvi darbojies pirms 1,7 miljoniem gadu. Uz vēsturiski balstītiem faktiem ar vārdu “vulkāns”, kas asociējas ar spēcīguma un varenības simbolu, tika izveidots patiešām atpazīstams zīmols. Apmeklējam vairākas saimniecības un uzņēmumus, kas ir Vulkānzemes zīmola biedri, tagad par dažām no tām.

Ābolu vīna, sidra un sulu ražotne *Nestelberger*

Lai sagatavotu izcilu produktu, augļiem ir jābūt lašītiem ar rokām. Tā ir Jozefa Nestelbergera pārliecība. Nestelbergeru ģimene jau kopš 1891. gada ir labākā lauksaimniecības izejvielu ražotāja, kas saņēmusi neskaitāmas zelta medaļas. Pievienotās vērtības radīšana augļiem mudina Jozefu izmantot to labākās un raksturīgākās īpašības tā, lai baudītājiem varētu piedāvāt īpašu, patiesi reģionālu augļu garšas piedzīvojumu. Septiņi augļu vīnu darinātāji, arī *Nestelberger*, ir apvienojušies asociācijā. Katrs ražo savu produkciju, taču mārketinga aktivitātes veic kopīgi. Visiem ražotājiem ir vienāda produkta priekšējā etiķete, aizmugurējā etiķete atšķirīga, kur ir informācija par konkrēto ražotāju.

► 5. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 4. lpp.

Šajā saimniecībā 24 ha bija apstādīti ar augļu kokiem, lielākā daļa stādījumu atrodas kalnainā apvidū, kas aprūtināta to kopšanu un ražas novākšanu. Ražo 15–20 tūkstošus litru vīna un sidra, kā arī spiež ābolu sēkļu eļļu, gatavo ābolu sulu un stipro ābolu degvīnu. Saimnieka atziņa par vīna darināšanu – nevajag ņemt vērā, ka vīnu ražo jau 1000 gadu, vienmēr vajag meklēt jaunas metodes un attīstīt arvien labāku produktu.

Bioloģiski audzētas puķes *Wom Hogel*

Margrita de Kolle savu darbību sākusi pirms 10 gadiem bez jebkādas lauksaimniecības izglītības. Viņa ir vienīgā bioloģisko puķu audzētāja Austrijā, kas apsaimnieko tik lielas platības – 6,5 ha, no kuriem 2 ha ir puķes, garšaugi un dabiskās pļavu puķes. Vismaz vienu hektāru aizņem simtiem šķirņu dāliju, kas katru gadu rudenī tiek izraktas un pavasarī stādītas. Jautāta, kāpēc audzē puķes bioloģiski, jo tās taču neēd, Margrita atbildēja, ka tā ir viņas dzīves pārliecība – dzīvot bioloģiski. Saimniecībā jau gadu ir tuņņveida siltumnīca ar puķēm, kam nepieciešama papildu laistīšana. Ziedi siltumnīcā izvēlēti dažādi, lai iespējamu sliktu laikapstākļu dēļ nodrošinātos ar stadiem. Darbus sāk februārī un beidz decembra vidū. Saimniece divas reizes nedēļā brauc uz tirdziņiem un divas reizes tirgojas saimniecībā. Savā darbnīcā viņa piedāvā floristikas meistarklases un seminārus. Saimnieces vīrs nodarbojas ar bioloģisko dārzu audzēšanu, un bijām liecinieki, kā zemi apstrādā ar lāpstotāju, kas Latvijā nav bieži sastopams. Ar to zemi var apstrādāt 20 cm dziļumā, un neveidojas sliede kā no frēzētāja.

Rožu audzēšana un pārstrāde *Raabauer Eisvogel*

Vilmā Kaufmanci pieder neliela bioloģiska saimniecība, kurā audzē Damaskas rozes, kā arī Bulgārijas eļļas rozes. Saimniecībā audzē arī 12 ha upenes, 8 ha aronijas, 1 ha plūškoka, nedaudz ķirbju, un ir 10 bišu saimes. Maijā sējas ražas novākšana, rožu ziedlapiņas lasa katru dienu un uzreiz pārstrādā. Ziedlapiņas var vākt četras nedēļas, jo rozes zied tikai vienu reizi sezonā, tādēļ saimniecībā audzē citas kultūras, lai nodrošinātu darbu visu gadu. Vienā stundā var vidēji sala-

Foto: Jolanta Sūna

Lauku sētas *Kurbis Hof* piedāvātie produkti

sīt 2 kg rožlapiņu, maksimāli var savākt 50 kg dienā, nodarbinot astoņus cilvēkus. Žāvējamais skapis ir pašu gatavots, ziedlapiņas žāvē 40 grādu temperatūrā vienu diennakti. Skapis tiek apkurināts ar šķeldu. No rožu ziedlapiņām gatavo sīrupus, želeju, ziedūdeni un citus produktus. Lielākais pārsteigums bija saimniecībā esošais kombains, kas ir pielāgots tā, lai varētu novākt dažādas ogas. Piemēram, nomainot vai pielāgojot agregātus, iespējams novākt upenes, jāņogas, aronijas, vīnogas, ķirbjus, pupiņas un vēl citus augus. Kombainu iegādājušies trīs saimnieki kopā, neizmantojot ES atbalstu, tikai jūnijā, un tas jau nokalpojis 360 stundas. Tiek sniegti arī pakalpojumi citiem, tādēļ var prognozēt, ka kombains atmaksāsies apmēram trīs gadu laikā.

Ķirbju audzēšanas un pārstrādes uzņēmums *Kurbis Hof*

Lauku sētā Barbara un Kristiāns Gartneri piedāvā izmitināšanas pakalpojumus – “brīvdienas laukos”. Pirms 20 gadiem saimniecei piederēja klasiska lauku saimniecība, kas nodarbojās ar cūkkopību. Pēc Austrijas iestāšanās ES, 1995. gadā gaļas cena kritās un ienākumu nebija, tādēļ tika nolemts cūkkopību likvidēt. Tad Barbara no vecākiem mantoja divas ēkas, kur izveidoja piecus brīvdienu apartamentus, kā arī divas istabiņas atpūtniekiem. Saimniecība ir iesaistījies vairākās lauku tūrisma asociācijās, kas palīdz reklamēt pakalpojumus un piedāvā arī atlaides apmeklētājiem. Saimniecības 30 ha vēl joprojām tiek apsaimniekoti, trešdaļā no tās audzē kukurūzu, kā arī ķirbjus, kas ir aizsargāti ar ģeogrāfiskās izcelsmes preču zīmi. Lai saimniecība to iegūtu, saimniekam iepriekš

jāzina, cik ha ķirbju iesēs un kāda būs raža. No 120 kg ķirbju sēklām iegūst 50 l eļļas. Izspiedas tālāk tiek nodotas zivju barības ražotājiem. Saimniecība arī pārstrādā ķirbjus, no kuriem gatavo dažādus produktus. Saimniecība ieguvusi vairākas balvas no Vulkānzemes par izcilu kooperāciju. Tā iesaistījies vismaz četros dažādos kooperatīvos. Saimniecībā ir arī vīnogulāji, taču tos apsaimnieko citi. Izveidojusies laba sadarbība ar vīndari, jo Barbara savā veikalā un kafējnīcā pārdod tieši viņa vīnus. Ieejot viesu namā, var vērot interesanta dizaina priekšmetus, ko veidojis vietējais galdnieks. Klientiem, kas atbrauc pie viņas un to ievēro, un pēc tam pie galdnieka pasūta mēbeles, galdnieks uzdāvina dāvanu karti, ko pēc tam var izmantot Barbaras viesu namā. Tā kaimiņi cits ar citu veiksmīgi sadarbojas. Viesu namā ir arī brokastu zāle, kur iespējams nogaršot vietējos ražojumus, kā arī turpat iegādāties gan Barbaras saimniecības, gan citu Vulkānzemes ražotāju produktus.

Pieredzes apmaiņas brauciens devis iedvesmu turpmākai sadarbībai, tā atzina Talsu novada uzņēmēji, mājupceļā spraidīti runājot par to, kā palīdzēt izplatīt citam cita produktus savā saimniecībā, veidot kopēju stendu lielveikalā, izstrādāt “garšas tūrisma” maršrutus un kooperēties ar dažādām saimniecībām pieejamām lietām.

Par citām apmeklētajām saimniecībām var lasīt: <http://laukutikls.lv/nozares/uznemejdarbiba/raksti/kooperacijas-pieredze-stirrijas-vulkanzeme-austrija>

Mācības tiek nodrošinātas Lauku attīstības programmas (LAP) investīciju pasākuma 2014.–2020. gadam “Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma “Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi” ietvaros, LAD līguma Nr. LAD030816/V35.

Katrina KLIMOVSKA,
LLKC Talsu nodaļas
uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts:
katrina.klimovska@llkc.lv
tāl. 27511117

Jolanta SŪNA-STRAUTIŅA,
LLKC Tālākizglītības nodaļas
izglītības projektu vadītāja
e-pasts: jolanta.suna@llkc.lv
tāl. 22018942

BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

GAVARI – AR MŪSDIENĪGU PIEEJU DĀRŽENĶOPĪBĀ

Jānis Gavars studēja Latvijas Lauksaimniecības universitātes Lauksaimniecības fakultātē, un jau tad saprata, ka viņa vieta ir laukos. Pēc studiju beigšanas Jānis atgriezās vecāku saimniecībā, kura tobrīd intensīvi nodarbojās ar dārzeņu audzēšanu, un viņš nolēma turpināt iesākto.

Jānis 2016. gadā startēja ELFLA pasākumā “Atbalsts jauniem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai” un pārņēma vecāku saimniecību savās rokās. Projekta ietvaros tika iegādāts traktors un zemes apstrādes tehnika – augsnes frēze, arklis, piekabe, starprindu ravētājs un dārzeņu sējmašīna.

Z/s “Mazie Gavari” ir ģimenes uzņēmums, kas nodarbojas ar bioloģisku augkopības, dāržeņkopības produkcijas audzēšanu un dārzeņu pārstrādi. Šobrīd apsaimnieko ap 28 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes, no kuriem 13 ha aizņem griķi, pārējā platība – dārzeņi. Tiek audzēti cietes kartupeļi, kāļi, bietes, burkāni, dažādu veidu kāposti, cukīni, gurķi, tomāti, zaļumi un sīpolloki. Lielākā daļa dārzeņu tiek pārstrādāta saimniecībā. Tiek gatavoti skābēti kāposti un piedāvāti dažādi mizoti sakņaugi vakuumā. Uzņēmumā ir produkcijas pārstrādes un uzglabāšanas telpas. Kopš 2011. gada saimniecība ir ieguvusi mājražotāja statusu. Produkcijas pirmapstrādes process – dārzeņu mazgāšana, mizošana un griešana ir roku darbs. Ņemot vērā, ka “Mazie Gavari” ir ģimenes saimniecība, tad darba procesā ir iesaistīti visi ģimenes locekļi. Lielākā atbildība gulstas uz paša saimnieka pleciem.

Svarīgākie bioloģiskās saimniekošanas pamatprincipi, kas jāievēro dārzeņu audzēšanā, ir pareiza augsnes apstrāde un augu maiņas plāna ievērošana. Zaļmēslojums (eļļas rutki, griķi) palīdz nodrošināt dāržeņiem nepieciešamās barības vielas un būtiski uzlabo augsnes auglību.

Sprīžot par saimniecības attīstību, saimnieks min, ka, lai arī saimniecībā apsaimniekotās zemes platības nav pārāk lielas, tomēr dārzeņu audzēšanai tās ir pietiekošas. Saimnieks uzsver: “Dārzeņu audzētājiem 28 ha

Saimniecības īpašnieks Jānis Gavars

“Mazo Gavaru” produkcija Saimniecības siltumnīcā

apsaimniekotās zemes platība ir praktiski tas pats, kas graudu audzētājiem 150–200 ha zemes.”

“Mazo Gavaru” saražotā produkcija nav plaši pieejama tuvākajā apkārtnē. To ietekmē zemais pieprasījums un lauku teritorijas faktors. Daudz lielāks pieprasījums ir galvaspilsētā, līdz ar to produkciju realizē Kalnciema kvartāla tirdziņā, vairākos bio produkcijas veikalos Rīgā un Ikšķilē.

Papildus saimniecība aktīvi strādā pie jaunu sadarbības partneru piesaistes. Lai izpētītu konkurentu piedāvāto produkciju, veicinātu uzņēmuma atpazīstamību un dibinātu jaunus kontaktus, “Mazie Gavari” piedalījās izstādē “Rīga Food 2017”. Izstādē saimnieks guva atziņu, ka šobrīd nodrošināt noteiktu produkcijas daudzumu visa gada garumā nav iespējams.

“Mazo Gavaru” produkcijas klāstā tiek piedāvāti skābēti kāposti un dažādi mizoti sakņaugi (kāļi, burkāni, kā arī vārītas bietes) vakuumā. Saimnieks uzsver, ka ražošanas procesā nākas saskarties ar dažādām grūtībām, kuras eksperimentējot var pārvarēt un rezul-

tātā var gūt svarīgas atziņas uzņēmuma ražošanas procesa pilnveidošanā.

Saimniecības īpašnieks atzīst, ka zemes platības 28 ha apjomā ir pietiekošas, tomēr pie tā nedrīkst apstāties. Uzņēmuma mērķis ir paplašināt zemes platības, palielināt ražošanas apjomus, mehanizēt roku darbu un iegūt jaunus sadarbības partnerus. Viens no ilgtermiņa mērķiem ir realizēt saražoto produkciju tuvākajā apkārtnē, kā arī startēt pašvaldības iepirkumos, lai ar savu produkciju nodrošinātu izglītības iestādes.

Jānis Gavars 2015. gadā piedalījās LLKC Preiļu nodaļas mācībās “Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai”. Saimniecība izmanto Preiļu konsultāciju biroja augkopības konsultanta pakalpojumus.

“Mazie Gavari” saimnieko harmonijā ar dabu, ievērojot ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi!

Jolanta AUGŠPŪLE, LLKC Preiļu konsultāciju biroja uzņēmējdarbības konsultante
e-pasts: jolanta.augspule@llkc.lv
tāl. 26788681

LAUKU ATTĪSTĪBA

ATPAZĪSTAMĪBU PANĀK AR AUGSTU DARBA KVALITĀTI

Satiekot uzņēmīgo jaunieci Kristapu Belinski, kurš vairāk nekā septiņus gadus dzīvoja un strādāja Anglijā, saruna ievirzās par to, ka, laukiem kļūstot tukšākiem, arvien vairāk no māc jautājums, kas mūs sagaida pēc gadiem 5–10. Tad sāk domāt, – ja atgrieztos daļa jauniešu, kaut daži, tas jau būtu ļoti labi. Ne jau visiem patīk lielās pilsētās. Ārzemēs – ne tik. Vai šai lauku problēmai ir risinājums?

Kristaps jau trīs gadus sekmīgi darbojas biznesā. Viņa dibinātā komercsabiedrība “ECO Termo Mazgāšana” atpazīstama ne tikai Latgales reģionā. Tas tik īsā laikā panāks ar darba augsto kvalitāti, strādājot profesionāli un godīgi. Pats Kristaps sarunā vairākkārt uzsver, darbojamies videi un apkārtnei draudzīgi. Firma piedāvā uzkopšanas pakalpojumus metāla, stikla, plastmasas fasāžu, logu mazgāšanai ar jonizētu karsto ūdeni.

– **Vairākus gadus esi bijis prom no Latvijas. Vai neuznāk doma par braukšanu uz Angliju vēlreiz?**

– Jā, tur bija labi, bet nevelk atpakaļ. Zināju, ka varu nodrošināt sevi, ģimeni, tomēr līdz galam laimīgs nejutos.

– **Doma par atgriešanos bija pēkšņa? Vai zināji, ko darīsi Latvijā?**

– Gadu no gada domāju, vēl mazliet pastrādāšu, sakrāšu naudu, braukšu. Tad pavisam pēkšņi doma – jābrauc. Uzreiz savā busiņā, un uz Latviju. Ko darīšu atbraucis, zināju. Zemapziņā jautājums par mājām bija visu laiku. Jo, kas tad galu galā svešā zemē esam? Ne tur, ne vairs Latvijai jūties piederīgs. Sākot domāt, kas būs 40–50 gadu vecumā, kur tava īstā vieta, jāizlemj, jārikojas.

– **Vai ideja par biznesu, kas saistīts ar uzkopšanas darbiem, bija vienīgā?**

– Šī biznesa sākumam ir vēsture, pateicoties brālim. Pirms 10 gadiem gribējām ņemt kredītu. Projekts bija labs, tikai kredītu atteica. Būdami atvērti, norādījām visus kontaktus, firmas, iespējas šajā biznesā. Pēc 2–3 nedēļām atvērās firma, kur redzējām savu neīstenoto ideju, diemžēl. Šis stāsts tad arī nospēlēja galveno lomu tam, ko darīšu Latvijā. Tikai citā, labākā variantā. Ja ne pieminētais stāsts un Anglija, diez vai.

Kristaps Belinskis piedāvā mobilus uzkopšanas pasākumus

– **Vai var salīdzināt Anglijas un Latvijas biznesa vidi?**

– Problēmas jau ir visur, tās jārisina. Atšķirība ir dziļākā izpratnē. Sistēmā. Kad strādājam Anglijā, var teikt, biznesa vide bija sakārtota. Noslēgtie līgumi precīzi jāizpilda un jāievēro grafiks. Šobrīd savā darbā grafiku vēl nevaru sastādīt. Latvijā ir tā, strādā, centies nomaksāt nodokļus. Ir sajūta, ka visu laiku jāmaksā un jāmaksā. Sākumā pats nesapratu, kā tas var būt, kāpēc strādniekam nevar samaksāt normālu algu.

– **Pastāsti par īstenoto!**

– Darbība paplašinās. Strādājam pamatā Latgales un Vidzemes reģionā. Attālākajās vietās pirmos gadus pakalpojums bija jāatsaka, nespējām fiziski veikt, lieli pārbraucieni. Šobrīd arī brālis atgriezās Latvijā, uzsāka darbību Rīgas pusē, nu varam plānot darbus kopīgi.

– **Vai par saimniekošanu tēva saimniecībā arī bijusi doma?**

– Doma bijusi vienmēr. Tieši šobrīd esmu sācis nopietni darboties lauksaimniecībā. Esmu uzņēmies saistības Lauku attīstības programmas atbalsta pasākumā jaunajiem lauksaimniekiem. Zemes platības mūsu pagastā ir ierobežotas, tāpēc ļoti jāpiedomā, kādu nozari attīstīt. Iestādīts 1 ha smiltsērķšķu,

platības ar katru gadu tiks palielinātas. Saimniecību ar 70 ha zemes pārņēmu no tēva. Ir lopi, sējumi lopbarībai.

– **Cik stabila tev šķiet lauksaimniecības nozare?**

– Stabila redzējuma tomēr nav. Bieži mainās nosacījumi. Domā, dari, rezultāts reizēm izpaliek. Tomēr tas ir laika jautājums. Dzird tik vairāk to, ka ir slikti, bet patiesībā, paskatoties apkārt, kas ir slikti? Ko mēs domājam, to sakot?

– **Kādu praktisku, iedvesmojošu padomu citiem jauniešiem ieteiktu?**

– Vai katram uzņāks apsūkuma brīži, tieši tad jāsaņem, jārikojas. Jāmeklē pārmaiņas. Ja strādā, tad strādā. Visa pamatā ir godīga attieksme, mērķtiecība.

– **Kā domā, laukiem būt apdzīvotiem? Vai moderniem, ar plašām druvām?**

– Negribu apkārt redzēt tikai apsētus laukus. Skatos, izjauktas vecās sētas, iznīcināti ceriņi, ābeles, ķirši. Vai jēga katru puduri jaukt? Jājauc degradētās teritorijas, lūžņi. Ābeles lai zied. ■

Anastasija SALENIECE,
LLKC Rēzeknes nodaļas
lauku attīstības konsultante
e-pasts:
anastasija.saleniece@llkc.lv
tālrs. 25645875

DĀRZKOPĪBA

MEŽA DĀRZI – UNIKĀLA EKOSISTĒMA

Meža dārzi ir uz a u g u izvēles balstīta ilgtspējīga pārtikas ražošanas ar zemām apkopšanas izmaksām meža zemju ekosistēmā, iekļaujot tajā augļu kokus un ogulājus, riekstu kokus, garšaugus un ārstniecības augus, pārtikā izmantojamus vītenaugus un daudzgadīgos dārzeņus, kā arī ēdamos dekoratīvos augus, no kuriem iegūtā raža ir tiešā veidā izmantojama cilvēkiem.

Foto: Māris Narvils

Meža dārza stādījums, izmantojot reljefa dienvidu nogāzi

Augi tiek stādīti pēc noteiktiem principiem rindās, izmantojot kaimiņu vai jaukto stādījumu nosacījumus, lai meža zemē izveidotu ražotspējīgu meža biotopu. Dažkārt meža dārzi var tikt ierīkoti arī lauksaimnieciski izmantojamā zemē, izmantojot tos pašus principus, tikai šajā gadījumā, lai izveidotu līdzvērtīga ekosistēma meža zemēs, būs nepieciešams ilgāks laiks un rūpīgāks darbs, taču tas ir iespējams.

Vēsture

Sākotnēji meža dārzu ideja, kā saražot pārtiku, dzima tropiskajā klimata joslā. Tikai pagājušā gadsimta 80. gados Roberts Harts meža dārzkopības principus piemēroja izmantošanai mērenā klimata joslā, pie kuras pieskaitāma arī Latvija, un pirmais ieviesa terminu “meža dārzkopība”.

Meža dārzi, iespējams, ir pasaulē vecākā un elastīgākā agrosistēma zemes izmantošanas vēsturē. Tie jau no senlaikiem veidojušies džungļos upju tuvumā vai musonu klimata joslā kalnu pakājēs. Pakāpeniski ģimenes, vērojot sev apkārt augošos augus, mainīja to augšanas apstākļus un pakāpeniski atlasīja un uzlaboja derīgo koku, krūmu sugas, bet nevēlamās tika iznīcinātas. Tā pamazām tika atlasītas un stādītas dārzos dažādas svešzemju augu sugas.

Meža dārzi turpina eksistēt joprojām visdažādākajos tropu rajonos. Tiem atkarībā no reģiona ir dažādi nosaukumi – *Kerala* – Dienvidindijā, *Nepālā*, *Zambijā*, *Zimbabvē* un *Tanzānijā*. *Kandjana* – Šrilankā, *Huertos familiares* – Meksikā un *Pekarangan* – Javā. Ja dārzos netiek iekļautas koku sugas, tad tos dažkārt sauc arī par *Krūmu dārzēm*. Daudzos šajos reģionos meža dārzi joprojām ir nozīmīgs vietējo iedzīvotāju pārtikas un ienākumu avots. Tiek veidotas visdažādāko augu sugu kopienas, kas nav iespējams monokultūras dārzos. Šāda tipa dārzi tiek salīdzināti ar Ēdenes dārza jēdzienu no Bībeles.

Lielbritānijā 1980. gados Roberta Harta mērenajai klimatiskajai joslai pielāgoto meža dārzu ideju tālāk attīstīja tādi cilvēki kā Agromežsaimniecības pētnieks Martins Kravfords, vairāki permakultūras speciālisti kā Grahams Bells, Patriks Vaitfilds, Deivs Džeks un Džefs Lovtons.

Amerikā

Kopš 1491. gada Čārlza C. Manna izdotās grāmatās tika nepamatoti apgalvots, ka cilvēki Amazones džungļos ir veidojuši zemes, kur 11 000 gadu garumā tikuši iznīcināti lietusi meži. Jau sākot no laikiem pirms Kolumba, tur mītošas civilizācijas to esot pieko-

pušas, un vēl 70. gados atklāti nolīsti lietusi meža apgabali. Taču patiesībā meža dārzēm, vai kā tos tur dēvē par *Terra pretta*, ar to nav nekāda sakara. Jukatānas pussalā maiji attīstīja meža dārzus – *Pet kot* (vaļējas zemas un apaļas akmeņu sienas, kas ieskāva dārzus).

Āfrikā

Jau iepriekš minētajās valstīs tāda veida dārzi bija izplatīti gan piepilsētās, gan laukos. Visvairāk tādu bija Kilimandžaro pakājē – *Chagga dārzi*. Tie ir lielisks agromežsaimniecības piemērs. Ar pārtika saražošanu šādos dārzos galvenokārt nodarbojās tieši sievietes. Tas bija galvenais iztikas avots. Ziemeļāfrikā ozoli tika stādīti pamīšus ar palmām, tāpat daudzi citi augļu koki un dārzeņu augi šajos dārzos.

Āzijā

Nepālā šos dārzus sauc par *Ghar Baggaincha* – mājas dārzs. Šos dārzus uztur māsaimniecības locekļi, un tie ir paredzēti tieši ģimenes patēriņam. Eiropā ar mājas dārzu saprot arī “virtuves” dārzus, taču tomēr tie atšķiras gan pēc funkcijām, lieluma, sugu sastāva un daudzveidības. No valdības viedokļa šie dārzi nekad nav tikuši iekļauti aprēķinos par pārtikas nodrošinājumu un pētniecībā, tomēr tie ir nozīmīgs pārtikas avots.

► 9. lpp.

◀ 8. lpp.

Lai arī šie dārzi ir pavisam nelieli, un 72% saimniecību apsaimniekotā zeme sastāda 2–11% no kopējiem zemes īpašumiem, taču tieši nabadzīgākajai tautas daļai šāda tipa dārzi ir bijuši kvalitatīvas pārtikas un uztura avots. Šādos dārzos tiek apvienoti gan viengadīgie, gan daudzgadīgie augi. Tas ļauj ražu vākt gan katru dienu, gan sezonāli. Lielā bioloģiskā daudzveidība palīdz ģimenes locekļiem tūlīt viegli piekļūt pārtikai. Ierobežotas pārtikas pieejamības apstākļos šāda tipa dārzi ir ļoti nopietns “drošības” spilvens. Tādi dārzi palīdz saglabāt unikālu ģenētisko fondu. Tam varbūt ārkārtīgi liela nozīme tagad un nākotnē, veidojot jaunas augu šķirnes. Daudzās valstīs no šī tipa dārzēm tiek ievākts ievērojams daudzums pārtikas, lopbarības, kā arī ārstniecības augi, garšaugi, ziedi un pat būvmateriāli. Šādos dārzos attīstās dažādu paaudžu sadarbība, pastāvot kopā ar citiem lauku vidē nepieciešamajiem veicamajiem darbiem. Šāds saimniekošanas modelis ir pastāvējis daudzās kultūrās gadu tūkstošiem.

Vidusjūras klimatā

Šis klimats raksturīgs ar garām, karstām, dažkārt lietainām vasarām un īsām, vēsām un lietainām ziemām. Pie Vidusjūras klimats ir ļoti mainīgs, jo to sekmē kalnainais apvidus. Izraēlā 50. gados Šaronas reģionā ar Zemkopības ministrijas Meža pētniecības nodaļas gādību Ilanotas mežā tika izveidots botāniskais meža dārzs, kurā atrodami vairāk nekā 750 koku

sugu no visas pasaules. Piemēram, arī Japānas sago palma (*Cikas revoluta*), viģes koki (*Ficus glomerata*), akmens priede ar garšīgiem riekstiem (*Pinus pinea*). Tā tiek nodrošināta izcila bioloģisko sugu daudzveidība reģionā.

Mērenā klimata joslā

Lai nodrošinātu veselīgu un terapeitisku vidi sev un brālim Lakonam, 80. gados Lielbritānijā Roberts Harts ne tikai ieviesa jēdzienu “meža dārzkopība”, bet arī sāka saimniekot Šropšīrā. Sākot kā sīkzemnieks, drīz vien Harts konstatēja, kā nodrošināt atbilstošus augšanas apstākļus viengadīgajiem dārzeniņiem, jo augļu dārza uzturēšana un lopu audzēšana bija pāri viņa spēkiem. Tajā pašā laikā iestādot daudzgadīgos dārzenus, tie auga paši un neprastīja lielu papildu darbu. Turpmāk, sekojot vegānu diētas ieteikumiem gan veselības, gan personisku iemeslu dēļ, Harts pārstāja audzēt mājdzīvniekus un pārgāja uz augu audzēšanu. Trīs galvenie meža dārza produkti ir augļi, rieksti un zaļo lapu dārzeni. Šādu dārza modeli viņš izveidoja 500 m² platībā un paredzēja nosaukt to par ekoloģisko dārzkopību vai ekoloģisko audzēšanu. Taču vēlāk šie termini tika mainīti, jo Harts uzzināja, ka agromežsaimniecība un meža dārzi eksistē jau sen un dažādās pasaules malās tiek izmantoti. Viņa tālāko darbību ietekmēja tādi meža dārzu audzēšanas speciālisti kā Toiohiko Kagava un Džeimss Šolto Duglass.

No agromežsaimniecības viedokļa visattīstītākie ir *Keralan* dārzi Indi-

jā, kur to ir vismaz 3,5 miljonu. To, ka šāda tipa dārzos var būt ārkārtīgi augsta ražošanas intensitāte, atklāja pētījums, kur vienā no šādiem dārzēm 1200 m² platībā tika konstatētas 23 kokospalmas, 12 krustnagliņu koki, 56 banānkoki, 49 ananāsi, 30 melno piparu liānas. Turklāt turpat tika izaudzēta lopbarība vienai govij.

Septiņi meža dārza stāvi

Roberts Harts savos novērojumos mežā redzēja, ka visus tur augošos kokus var sadalīt noteiktos stāvos. Šo mijiedarbību starp sugām un augšanas stāviem viņš izmantoja, lai attiecinātu uz mazo ābolu un bumbieru dārzu un izveidotu pa rindām septiņu stāvu sistēmu.

1. stāvs – liela auguma koki, kas veido augstu lapotni – valriekstu koki, uz sēklaudžu potcelma potētie augļu koki.

2. stāvs – mazie riekstu koki (lazdas), augļu koki uz puspundura potcelmiem.

3. stāvs – krūmi, tātad krūmogulāji kā upenes, jāņogas.

4. stāvs – lakstaugi, kur iekļaujas daudzgadīgie dārzeni, garšaugi.

5. stāvs – “rizosfēras” vai augsnes aramkārtā augošie augi – sakņaugi un bumbuļaugi.

6. stāvs – zemsēdes augi, kas nosedz augsnes virskārtu – zemenes, dzērvenes, brūklenes.

7. stāvs – vītenaugi un kāpelētājauģi (vīnogas, aktinīdijas, citronliānas).

Kas attiecas uz mūsdienās audzētiem dārzeniņiem – sakņaugiem, to lielākā daļa, piemēram, burkāni ir saulmīļi un nebūs piemēroti ēnainiem meža dārzēm. Šī iemesla dēļ apakšstāvu izvēlē Harts priekšroku devu ēnietīgiem augiem.

Tālākā attīstība

Lielbritānijā Martins Kravfords no Agrāro pētījumu centra (APC) vada virkni meža dārzu projektu. Devonā. Kravfords meža dārzus apraksta kā zemo kopšanas izmaksu dārzus, kas ne tikai ilgtermiņā ražo pārtiku, bet dod citus ģimenes saimniekošanai noderīgus produktus. ■■

Turpmāk vēl

Foto: Māris Narvils

Dažādu stāvu dārza augi jaunā meža dārzā, trešais gads

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālr. 29609943

VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS

LUDZAS PARTNERĪBA – NO KOKAPSTRĀDES LĪDZ SAKRĀLAJAM MANTOJUMAM

Biedrība “Ludzas rajona partnerība” sniedz iespēju vietējiem iedzīvotājiem īstenot savas ieceres atbilstoši stratēģijai, 50,3% no kopējā partnerībai projektiem pieejamā LEADER finansējuma novirzot uzņēmējdarbības attīstībai, bet 49,7% – sabiedrisko aktivitāšu dažādošanai.

Šajā periodā izsludinātas četras projektu kārtas, un decembrī tiks noslēgta pēdējo kārtu izvērtēšana Lauku atbalsta dienestā (šobrīd 19 projekti vērtēšanā). No apstiprinātajiem 27 projektiem sāka uzraudzība septiņiem projektiem, vēl astoņi projekti pabeigti un atskaites iesniegtas LAD. Īpaši gaidīti labi uzņēmējdarbības projekti. Visvairāk tādu ir Ludzas novada teritorijā. No 22 projektiem 13 ir uzņēmējdarbības, 9 – sabiedriskie.

Kārsavas novadā 4 uzņēmējdarbības un 5 sabiedriskie, bet Ciblas un Zilupes novadā pa 1 uzņēmējdarbības projektam, sabiedriskie attiecīgi 6 un 7. Attiecināmās izmaksas projektiem ir no 3 līdz 100 tūkstošiem eiro.

Viens no veiksmīgiem projektiem uzņēmējdarbībā ir izveidotā koka izstrādājumu rekonstrukcijas un restaurācijas darbnīca Ludzā. Iegādāti profesionāli kokapstrādes darbagaldi, profesionāli kokapstrādes rokas instrumenti, stacionārā koksnes kalte, kā arī apkures krāsns. Iecerēts radīt divas darba vietas.

Īstenošanā ir uzņēmējdarbības projekti, kas saistīti ar būvniecību – divi projekti tūrisma jomā, top automazgātava Kārsavā un tenisa laukums Ludzā. Kā nozīmīgs jauninājums teritorijai tiek gaidīta jauna zirgu jāšanas manēža Ņukšu pagastā.

BIEDRĪBA “LUDZAS RAJONA PARTNERĪBA”

- Teritorija: Ciblas, Kārsavas, Ludzas un Zilupes novadi.
- Dibināta: 2006.
- Administratīvā vadītāja: Sandra Palma, tālr. 29413335.
- Adrese: Raiņa iela 16-418, Ludza, Ludzas novads, LV-5701.
- E-pasts: ludzaspartneriba@apollo.lv, ludzaspartneriba@inbox.lv.
- Informācija par projektu konkursiem, pieņemšanas laiki u.c. mājaslapā: www.ludzaspartneriba.lv un FB.

Ieguvums teritorijai ir sabiedrisko aktivitāšu projekti, ar kuru palīdzību tiek sakopta un labiekārtota vietējā teritorija, piemēram, Kārsavas pilsētas diķa ekoloģiskā stāvoķļa atjaunošana un teritorijas labiekārtošana, bērnu rotaļu laukumi Pušmucovā, Rundēnos, Tutānos un Zilupē, āra LED ekrāna uzstādīšana un strūklakas izbūve Zilupē. Svarīga ir sakrālā mantojuma saglabāšana – Stiglovas Romas katoļu baznīcas jumta un griestu konstrukciju remonts, Raipoles svētā Jāņa Kristītāja Romas katoļu baznīcas saglabāšana un teritorijas labiekārtošana pieejamības nodrošināšanai, Ludzas Jaunavas Marijas Debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīcas ērģeļu restaurācija. Iegādāts aprīkojums sabiedriskajām aktivitātēm: tautas tērpi un instrumenti, flīģelis un mobilā skatuve, kā arī zirglietas zirgu rikšošanas sacensībām. Vairāk informācijas pieejams Projektu kartē mūsu mājaslapā. **IT**

Sandra Palma, Ludzas rajona partnerības stratēģijas administratīvā vadītāja

Folkloras kopas “Ilzeņa” dalībniekiem iegādāti tautas tērpi un mūzikas instrumenti

PAR DROŠU, VESELĪGU UN ATBALSTOŠU DZĪVES VIDI SĒLIJĀ

BIEDRĪBA “LAUKU PARTNERĪBA SĒLIJA”

- Teritorija: Aknīstes, Jēkabpils, Krustpils, Salas un Viesītes novads.
- Dibināta: 2004.
- Biedru skaits: 76.
- Adrese: Skolas iela 7, Aknīste, Aknīstes novads, LV-5208.
- E-pasts: sk_medvecka@inbox.lv; ieva.jatniece@gmail.com.
- Administratīvā vadītāja: Skaidrīte Medvecka, tālr. 26590352, e-pasts: sk_medveckainbox.lv.
- Izpilddirektore: Ieva Jatniece: tālr. 29548967, e-pasts: ieva.jatniece@gmail.com.
- Mājaslapa: www.partneribaselija.lv.

“**S**ēlija” īsteno savu trešo attīstības stratēģiju ar nemainīgo nosaukumu “Lauki – vide, kur vērts dzīvot”. Sakārtota, droša, veselīga, atbalstoša, spilgta un apgarota dzīves vide ir mūsu daudzo rīcības plāna punktu jeb rīcību būtība.

Galvenajā rīcībā “Darbs un pārticība”, kas atbalsta uzņēmējdarbību laukos, apstiprināti 10 projekti, no kuriem 5 jau īstenoti. Veiksmīgi pildās arī plānotie rezultatīvie rādītāji – vairākkārt tiks pārsniegti jaunizveidoto darba vietu skaits, 3 biedrības uzsāk saimniecisko darbību, radīts 1 sociālās

uzņēmējdarbības piedāvājums.

SIA “Gravānu darbnīca” (Salas novads) ar iegādāto moderno metālapstrādes iekārtu spēj veikt precīzus individuālos pasūtījumus. Voldemārs Beļinskis (Viesītes novads) ar iegādāto specializēto transportu ir uzsācis mobilo pakalpojumu piedāvājumu cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Biedrība “Ūdenszīmes” (Jēkabpils novads) sekmīgi apgūst gudrās lāzeriekārtas iespējas, veidot gravējumus kokā un stiklā. Biedrība “Vīpes stils” (Krustpils novads) aicina tūristus baudīt brīvo laiku uz Daugavas ūdeņiem, izmantojot izveidotās atpūtas vietas

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

MADONAS NOVADA VEIKSMES STĀSTS – SIA “DUCIMUS”

Par alus darīšanu aizrautīgi stāsta Cesvaines alusdarītavas īpašnieki Ainārs Leimanis un Rūdolfs Eglītis

NODIBINĀJUMS “MADONAS NOVADA FONDS”

- Darbības teritorija: Cesvaines, Ērgļu, Lubānas, Madonas un Varakļānu novads.
- Dibināts: 2006.
- Fondā darbojas 18 padomes locekļi.
- Kontaktinformācija: administratīvā vadītāja Jogita Baune, tālr. 7527343, jogitabaune@inbox.lv, un koordinatore Ilze Bardziņa, ilze.mnf@inbox.lv.
- Darba laiks: katru dienu no plkst. 9 līdz 16, individuālas konsultācijas, saskaņojot iepriekš.
- Juridiskā adrese: Poruka iela 1, Madona, Madonas novads.
- Mājaslapa: www.mnf.lv.

Madonas novada fondam šajā plānošanas periodā vietējās teritorijas attīstībai ELFLA fonda ietvaros pieejami 2 076 000 eiro, no tiem 55,68% novirzīti uzņēmējdarbības attīstībai.

Kopā 2016. un 2017. gadā iesniegti 137 projekti, no tiem piešķirts finansējums un īstenoti vai tiek ieviesti 95 projekti ar kopējo publisko finansējumu 1 432 562,30 eiro. Uzņēmējiem un privātpersonām atbalstīti 25 projekti, biedrības ieguvušas finansējumu 25 projektu ieviešanai, pašvaldībām atbalstīti 42, reliģiskajām organizācijām 3 projekti. 11 projektiem sācies uzraudzības periods.

Uzņēmējdarbības veiksmes stāsts ir SIA “Ducimus” izveidotā Cesvaines alus darītava, kas, veiksmīgi uzsākot darbību 2016. gada vasarā, turpina

strauji attīstīties, un uzņēmuma īpašnieki Ainārs Leimanis un Rūdolfs Eglītis saka: “Nākamvasar mūs sagaida problēmas, jo nespēsīm alu saražot tik daudz, cik liels ir pieprasījums.” Par LEADER naudu iegādātas 13 alus nogatavināšanas tvertnes. Te alus tiek darīts pēc senču tradīcijām, iegūstot dzīvu (nepasterizētu) un ļoti garšīgu alu. Brūzī alus cienītājiem tiek piedāvātas trīs šķirnes – gaišais “Augustiņš” un “Marta alus”, kā arī “Cesvaines tumšais alus”. Par kvalitāti un labo garšu liecina tas, ka iespēja savu produkciju izplatīt “Top!” veikalu tīklā, “Sky” un “Stockmann”.

Pašvaldības, piesaistot LEADER finansējumu, izmantojušas iespēju at-

jaunot un papildināt tautastēpus amatierkolektīviem. Tautastēpi nesīs vēstījumu par teritorijai raksturīgo kultūras mantojumu, kolektīvi būs sagatavoti XXVI Vispārējiem latviešu Dziesmu un XVI Deju svētkiem 2018. gadā.

Finansējums piešķirts vairāku nozīmīgu kultūrvēsturisku pieminekļu sakārtošanai – Rūdolfa Blaumaņa dzimto māju “Braki” rijas atjaunošanai, Cesvaines pilsmuižas staļļu jumta rekonstrukcijai, slavenā kordirģenta Haralda Medņa dzimtās mājas “Dzintari” atjaunošanai, brāļu Jurjānu muzeja “Meņģeļi” audiovizualizācijai, J. Alunāna parka atjaunošanai Madonas novada Kalsnavas pagastā, Ērgļu pils parka teritorijas labiekārtošanai un Varakļānu muižas pils jumta atjaunošanai. ■

Ilze Bardziņa, Madonas novada fonda SVVA stratēģijas koordinatore

Foto: Inese Bramane

Biedrības “Vīpes stils” atpūtas vietas un laivu nomas punktā “Daugmales” rīko airēšanas sacensības

un laivu nomas punkta “Daugmales” pakalpojumus.

Pēc videonovērošanas sistēmu uzstādīšanas drošāka un sakārtotāka vide kļūs Jēkabpils novada Brodu, Dunavas un Zasas ciemos, Salas novada Salas ciemā un Viesītes novadā. Biedrība “Holista” labiekārtotajā birzītē Salas ciema centrā aicina piedalīties veselības darbnīcās. Rīcībā “Draudzīga un atbalstoša dzīves vide” apstiprinātais Jēkabpils novada pašvaldības projekts uzlabos sadzīves apstākļus sociālās aprūpes centrā “Mežvijas”. ■

Skaidrīte Medvecka

MEŽSAIMNIECĪBA

KĀ IZDEVĪGĀK PĀRDOT MEŽA CIRSMU?

Tuvojoties ziemai un iestājoties miera periodam dabā, sākas meža darbu sezona. Meža īpašnieki sāk domāt arī par kāda izauguša meža stūrīša nociršanu. Rodas jautājums, kā izdevīgāk pārdot ciršanai plānoto mežu un neiekrist ar negodīgiem pircējiem? Sniedzam atbildes uz biežāk uzdotajiem meža īpašnieku jautājumiem.

? Gatavojos pārdot cirsmu. Avīzēs daudz sludinājumu, kuros sola par cirsmu samaksāt visaugstāko cenu. Kā varu zināt, kurai firmai tā tiešām būs visaugstākā?

Foto: Samīte Grundštreine

Lai noskaidrotu visaugstāko iespējamo tirgus cenu cirsmai, tā jāpiedāvā pēc iespējas lielākam pircēju skaitam. Taču, lai cirsmu varētu piedāvāt, tā vispirms jāizdasto (jānovērtē izcērtamo koku kubatūra m³, izmērot koku caurmēru un augstumu). Izpētot cirsmas novērtējumu un apskatot ciršanas un pievešanas apstākļus dabā, firmas darbinieki izvērtēs, cik lielu samaksu par to var maksāt. Cena būs atkarīga ne tikai no tā, cik augstu peļņas procentu katrs pircējs vēlas paturēt sev, bet arī cik izdevīgi līgumi noslēgti gatavo sortimentu tālāk pārdošanai. Kad noskaidrota visaugstākā cena konkrētajai cirsmai, pārdevējs var ievākt informāciju par konkrēto firmu un, ja tā šķiet gana uzticama, arī noslēgt darījumu.

? Kādēļ cirsmas jādasto? Meža inventarizācijas materiālos taču ir norādīts, cik kubikmetru uz hektāra ir katrā nogabalā!

Meža inventarizācijas materiālos norādītā cirsmas krāja noteikta aptuveni, pēc acumēra metodes. Lai arī lielākoties taksatori ir gana pieredzējuši, diemžēl ne visi ir ļoti cītīgi izstaigājuši katru nogabalu. Sevišķi piesardzīgi jāuztver senāk veikto meža inventarizāciju dati. Meža valsts reģistrā kubikmetri ik gadus tiek "pieaudzēti klāt" pēc vienas teorētiskas shēmas, kas var atšķirties no situācijas dabā. Cirsmu dastojot, nereti izrādās, ka būtiski atšķiras ne tikai izcērtamais apjoms, bet arī sugu sastāvs. Cirsmu pārdodot, gan pircējs, gan īpašnieks ir ieinteresēti zināt precīzo cirsmas novērtējumu.

? Firma man piedāvā, ka mežu izdastos paši, bez maksas. Tad kādēļ man vēl kādam par to jāmaksā?

Mēdz teikt, ka par velti ir tikai siers lamatās un arī – tikai otrajai pelei! Parasti firma šādu piedāvājumu izsaka, ja sajūt sevi par vienīgajiem pircējiem. Taču tad firmas dastojumam priekš meža īpašnieka ir visai maza nozīme. Pirmkārt, viņš nekad neuzzinās, vai firmas nosauktais izcērtamais apjoms ir tiešām tāds, kādu ieguva dastojot. Otrkārt, piedāvāto cenu nav iespējams ne ar ko salīdzināt, un pārdevējs nezina, vai tā ir visaugstākā iespējamā. Katrs meža uzpircējs vēlas nopirkt pēc iespējas lētāk. Tā nav krāpšana, vienkārši bizness.

? Vai dastošanu var veikt jebkurš vai arī dastotājam nepieciešama licence, tāpat kā taksatoram?

Dastotājam nav nepieciešama nekāda speciāla apliecība, no šāda viedokļa to var veikt jebkurš, kas atpazīst koku sugas un prot nomērīt augstumus. Taču uzticēt dastošanu jebkuram gan nebūtu saprātīgi. Nereti arī dastotājus firmas mēdz materiāli ieinteresēt. Tādēļ cirsmu novērtēšanu var uzticēt tikai tādiem pakalpojumu sniedzējiem, par kuru godaprātu un neatkarību no izstrādātāju firmām meža īpašnieks ir pilnīgi pārliecināts.

? Tikko saņēmu ciršanas apliecinājumu, vēl pat neesmu izdomājis, kam cirsmu pārdot, bet jau piezvanīja uzpircējs, solīja, ka

nopirks cirsmu par visaugstāko cenu. Kā viņš vispār var zināt, ka man kaut kas pārdodams? Neesmu taču savu telefona numuru mežā pie koka piespraudis, lai viņi zinātu, kam zvanīt!

Acīmredzot, kaut kur ir notikusi informācijas noplūde. Nekādā gadījumā nevajag steigties pirmajiem piedāvājumiem kaut ko pārdot. Veicot cenu aptauju pēc izdastotā apjoma, arī noskaidrosies, vai nosauktā cena tiešām ir visaugstākā. Pieredze liecina, ka tās firmas, kas tiešām spēj piedāvāt visaugstākās cenas, gaida, kad piezvanīs viņiem, un paši meža pārdevējus „nemedī”.

? Firma piedāvā cirsmas apmaksu veikt pēc izstrādātā koksnes apjoma. Vai varu šādā veidā uzticēties viņiem?

Arī tad, ja firma apsola beigās uzrādīt visas promvestās koksnes pavadzīmes, to, vai kāda “nav palikusi” rakstāmgaldā, pārdevējs nevar pārbaudīt. Arī noslēdzot pārdošanas līgumu ar kādu firmu ar šādiem nosacījumiem, cenu aptauja pirms tam jāveic, citādi nebūs iespējams noskaidrot visizdevīgāko piedāvājumu. Pēc izstrādātā apjoma norēķinu parasti veic krājas kopšanas cirtēm.

Būsim gudri un nepārdosim savu mežu pirmajam pretimnācējam. Mūsu tautas paruna vēsta “Kamēr būs aitas, būs arī cirpēji”. Un vēl saka: “Septiņreiz nomēri, vienreiz nocērt!” – šī raksta sakarā – septiņiem piedāvā, vienam pārdod! **■**

Alda Velvere

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

► 1. lpp.

Uz jautājumu, kādi ir lielākie lauku problēmjautājumi lauksaimniecībā un lauku attīstībā, aptaujātie norāda – pienācīga dzīves līmeņa nodrošināšana, nevienmērīga teritoriju attīstība ES un darbvieta, kā arī izaugsmes trūkums lauku apvidos. Par mazāk būtiskiem tiek nosaukti klimata un vides jautājumi, kā arī nespēja pielāgoties patērētāju pieprasījuma tendencēm.

Vaicāti par izaicinājumiem vides jomā, aptaujātie uzskata, ka svarīgākie uzdevumi ir zemes degradācijas mazināšana un pesticīdu un mēslošanas līdzekļu ilgtspējīga izmantošana. Mazāk būtiska ir bioloģiskās daudzveidības un ģenētisko resursu saglabāšana, kā arī ūdens piesārņojuma mazināšana.

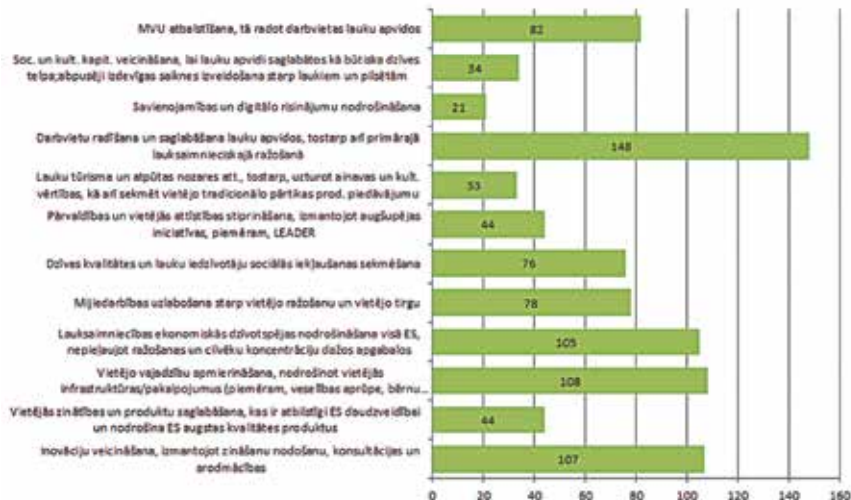
Kas veicina inovācijas jeb jauninājumus laukos un mežos? Aptaujātie uzskata – pirmkārt, tas ir finansējums, otrkārt, – pieeja konsultāciju pakalpojumiem. Tad seko pieeja zinātniskajiem pētījumiem, arodapmācībām, tehnoloģijām, pienācīga zināšanu izplatīšana un ražotāju labāka iesaiste visā vērtību radīšanas ķēdē.

Uz jautājumu, kādas būtu nākotnes ES lauku politikas lielākās prioritātes, Latvijā aptaujātie lauksaimnieki viennozīmīgi min ieguldījumu veicināšanu, izaugsmi un nodarbinātību. Uz pusi mazāk aptaujāto norāda, ka svarīgi ir stiprināt vienoto ES tirgu un lauku apvidu digitalizācijas un savienojamības nodrošināšanu. Tikai nedaudzi aptaujātie uzskata, ka būtiski ir mazināt klimata pārmaiņu ietekmi (aptauja veikta pavasarī, kad par rudenis plūdiem vēl nebija nojautas), piedalīties pasaules tirdzniecībā un risināt migrācijas jautājumus.

Līdz ar to likumsakarīgi, ka, pēc aptaujāto domām, KLP galvenie mērķi ir lauku cilvēku dzīves apstākļu uzlabošana, konkurētspējas veicināšana un teritoriju attīstība.

Ne tik viennozīmīga ir atbilde uz jautājumu par galvenajiem vides aizsardzības mērķiem nākotnes KLP. Vairākums domā, ka būtiski ir novērst un mazināt ūdens piesārņojumu, ne mazāk būtiski ir mazināt bioloģiskās daudzveidības zudumu, kā arī novērst augsnes eroziju. Kā to panākt? Vairums uzskata, ka līdzētu lauksaimniecības sistēmu dažādošana. Par trešdaļu mazāk aptaujāto norāda, ka nepieciešama ilgtspējīga atjaunojamo

Kādās jomās KLP būtu jāuzlabo ieguldījums lauku apvidos?

energoresursu nodrošināšana, apmežošana un prātīga mežu apsaimniekošana, kā arī atbalsts pētniecībai.

Vaicāti, kur tad būtu jāiegulda ES finansējums nākotnē, aptaujātie atkal diezgan vienprātīgi ir par to, ka ieguldījumi jāveic darba vietu nodrošināšanā, tajā skaitā primārajā lauksaimniecībā.

Tā kā ES tikai 7,5% no lauksaimniekiem ir vecumā līdz 35 gadiem (Latvijā vēl sliktāk – 5,4%), EK turpinās pievērties jauno lauksaimnieku atbalstam. Latvijā aptaujātie uzskata, ka jaunajiem visvairāk nepieciešams atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, kā arī uzlabota piekļuve dažādiem finanšu instrumentiem. Līdzētu arī atbalsts saimniecību pārņemšanai.

Latvijs aptaujas rezultāti liecina, ka mūsu valstī joprojām par aktuāliem tiek nosaukti jautājumi, kas saistīti ar dzīves līmeņa uzlabošanu un darbvieta saglabāšanu, ko var panākt pamatā ar finanšu atbalstu laukiem. Bet kā domā citur ES?

EK veiktais anketu rezultātu apkopojums liecina, ka Latvijai būs jārēķinās arī ar citu viedokli, jo aptaujātie pie KLP mērķiem min ne tikai konkurētspējīgas lauksaimniecības veidošanu, bet arī vides saglabāšanu. Vissteidzamāk risināmie jautājumi vairumam respondentu ir: augsstāka dzīves līmeņa nodrošināšana lauksaimniekiem; vides noslogojuma un klimata pārmaiņu mazināšana, kā arī lauku apvidu attīstības veicināšana.

Respondenti uzskata, ka KLP jārisina tādi jautājumi kā klimata pārmaiņu ietekmes mazināšana un pielāgošanās

tai (85% to norāda kā svarīgu), augsta vides aizsardzības līmeņa ievērošana visā ES (73%), tirgus nenoteiktības novēršana (67%) un veselīgu un kvalitatīvu produktu piedāvājuma sekmēšana (62%).

Ieteikumos nākotnes KLP jauni mērķi prasīti tādās jomās kā dzīvnieku labturība, bioloģiskā lauksaimniecība un kvalitatīvi produkti. Jaunajai KLP jānodrošina lauksaimniekiem ienākumu atbalsts (66%), jāuzlabo lauksaimnieku stāvoklis tirdzniecības ķēdēs (96%), jāatbalsta ieguldījumi saimniecību modernizācijā (81%) un jānodrošina lielāki ieguvumi vides un klimata jomā (77%).

Jautāti, kādi kritēriji būtu jāpiemēro tiešā atbalsta piešķiršanā, lauksaimnieki nepārprotami dod priekšroku lauksaimniecības darbību kompensēšanai apgabalos, kuros ir dabas radīti ierobežojumi, atbalsta limitēšanai lielajiem saņēmējiem (maksimuma noteikšanai) un gados jaunu lauksaimnieku atbalstīšanai. Pārējie iedzīvotāji uzskata, ka atbalsts jāmaksā par saimniekošanu, kas nodrošina vides uzlabojumus, un norāda, ka tie vairāk nepieciešami mazajiem ražotājiem. Ūdens (kvalitāte un kvantitāte), augsnes aizsardzība un bioloģiskā daudzveidība nepārprotami iezīmējas kā visbūtiskākie KLP mērķi vides jomā.

Zinot sabiedrības viedokli, lauku politikas veidotājiem tagad stāv priekšā smags darbs, lai saskaņotu Latvijas vēlmes un vajadzības ar kopējās ES KLP mērķiem uz uzdevumiem. ■

Iveta Tomsons, LLKC Apgāda vadītāja

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2018. GADA JANVĀRĪ

Termins, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
Iesniegumu un atskaitu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

Termins	Decembris							Janvāris							Februāris																								
	1	5	7	8	11	14	15	19	20	27	28	31	1	2	5	9	10	15	16	19	20	24	25	26	31	1	15	20	28										
Valsts atbalsts																																							
Atbalsts kvalitatīvas sēklas sagatavošanai un izmantošanai																																							
Fitosanitāro pasākumu kompensācijas																																							
Kompensācijas dzīvnieku infekcijas slimību gadījumos																																							
Riska pārvaldība																																							
Lauku atīstības programmas pasākumi																																							
Meža ieaudzēšana																																							
Atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās																																							
Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē																																							
Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības un mežsaimniecības infrastruktūras attīstībā																																							
Tirdzniecības pasākumi																																							
Zvejas flotes modernizācija																																							
Produktīvi ieguldījumi akvakultūrā																																							
Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde																																							
PVN mēneša (ceturkšņa) deklarācija un maksāšanas termiņš																																							
Gada deklarācija (ja saskaņā ar PVN likuma prasībām gada deklarācija ir jāiesniedz)																																							
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																																							
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																																							
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																																							
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																																							
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																																							
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																																							
Mikrouzņēmumu nodoklis																																							
Mikrouzņēmumu nodoklis																																							
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas																																							
Dabas resursu nodoklis																																							
Nekustamā īpašuma nodoklis																																							
Darījumu kvītis																																							
Skaidras naudas deklarēšana																																							
Gēmatveidība un nodokļi																																							
Paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām 2017. gadā																																							
Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par mēnesi) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā mēnesī pārsniedzis 711,44 eiro																																							
Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma ir no 142,30 - 711,44 eiro																																							
Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par gadu) - ja ienākums no pieauguma ir līdz 142,29 eiro																																							
Uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācija par 2017. gadu																																							
Uzņēmumu ienākuma nodoklis (jaunais)																																							
Gada pārskats																																							

UZŅĒMĒJDARBĪBA

“IDEJU BODE” LIEPĀJĀ VILINA AR SAVU DAŽĀDĪBU UN AURU

Radošā telpa “Ideju bode” Liepājā savu darbību ar smukumlietu veikala atvēršanu uzsāka 2012. gadā. Šobrīd piedāvājumu papildina veselīgas ēdināšanas kafējnīca, kurā maltīti gatavo no vietējiem un ekoloģiskiem produktiem, piedāvā gaišas telpas svinībām un dažādiem pasākumiem.

Šāgada 3. novembrī “Ideju bode” ir atvērusi arī “Mājražojumu tirdziņu” Liepājā. Lai izzinātu, kas tad ir “Ideju bode”, kas ir sociālā uzņēmējdarbība un kāda ir uzņēmējdarbības panākumu atslēga, uz sarunu aicinājām tās īpašnieci un vadītāju **Kristu Lapiņu**.

– Vai varat īsi raksturot, kas ir “Ideju bode” un kādi ir jūsu darba pamatprincipi?

– “Ideju bode” ir visu manu hobiju, kompetenču, zināšanu, pieredzes un radošo izpausmju apkopojums, kā arī iespēja apgūt jaunas lietas. Viss, kas man pašai interesē, kas man ir svarīgi, to es esmu ieviesusi “Ideju bode” – popularizēt Latvijā radītas lietas, roku darbu un estētiskas vērtības, kopt gaumes izjūtu, atbalstīt māksliniekus, veicināt veselīga uztura apzināšanos katra cilvēka dzīvē, ēst sezonai un mūsu platuma grādiem atbilstošus pārtikas produktus bez ķīmijas un ģenētiskām modifikācijām, dzīvot radoši un ar atvērtu skatu uz pasauli.

Nebaidos arī no vārda “vecmodīga” uzskatos, ja runa ir par pamatvērtībām, par cieņu, par attieksmi, varbūt esmu naiva, jo sanāk piedzīvot arī vilšanos, kad saprotu, ka ir cilvēki, kuriem vērtību skala nošķobījusies. Jebkuru lietu darot, man svarīga ir atbildības sajūta, izdarīt pēc labākās sirdsapziņas, ļoti mīlu kārtību, secību, organizētību, tāpēc mazliet pārdzīvoju, ja lielā darba apjoma dēļ kaut kas kavējas vai neizdodas tā, kā biju iedomājusies.

– Kas ir galvenās lietas, lai uzsāktu savu uzņēmējdarbību?

– Godīgi sakot, nezinu, jo, manuprāt, tas ir ļoti individuāli. Ir cilvēki, kuru raksturs atbilst īstām biznesa haizivīm, ir cilvēki, kuri nebaidās riskēt ar lielu naudu vai ir ļoti pragmatiski savos lēmumos, ir tādi, kuriem vienkārši paveicas, un, ja vēl satiek pareizos cilvēkus, tad veidojas

“Ideju bodes” īpašniece Krista Lapiņa

lieli uzņēmumi, holdingi, magnāti utt. Es esmu sievietē, kura riskē saprātīgi, tic intuīcijai un tā saucamajai veiksmei. Domāju, ka neesmu tipiska uzņēmēja, lai gan man ir atbilstoša maģistra izglītība. Labi redzu, kā teorija, kuru apguvu salīdzinoši nesen, dzīvē un realitātē mainās, redzu, kā biznesā noteicošās kļūst lietas, par kurām teorijas grāmatās pirms dažiem gadiem neviens nerakstīja.

Es sāku ar lietām, kas man vienkārši patīk, tad es to visu sāku ietvert mūsu valsts sarežģītajā likumdošanā. Kopā ar grāmatvedi meklēju risinājumus, kā vispār nedefinēt savu saimniecisko darbību, jo mana motivācija ir ideju īstenošana, kas ne vienmēr sakrīt ar šabloniskiem Latvijas likumiem. Bet mums viss ir izdevies ļoti labi, un iestāžu darbinieki bijuši atsaucīgi.

Domāju, ka noteicošās ir rakstura īpašības, kas ļauj kādam kļūt par uzņēmēju vai ne. Visiem nav jābūt uzņēmējiem, ir jābūt saprast, kuras īpašības ir liekamas lietā, lai cilvēks īstenotos kā personība, lai dzīve nav nodzīvota nevērtīgi. Ja mērķis ir ātri nopelnīt naudu, tad tas manās acīs ir šaubīgi, jo tikpat ātri to var arī pazaudēt, bet vienmēr jau ir izņēmumi.

Uzskatu, ka arī uzņēmējam ir jābūt ar atbilstošu uzņēmēja talantu. Ja tāds ir, pluss atbilstošas rakstura īpašības, ir teicami priekšnosacījumi, uzsākot savu uzņēmējdarbību.

– Kas ir jūsu panākumu atslēga?

– Smags darbs. Visiem iesaku! Audzina raksturu, pacietību, cieņu pret darbu, pret cilvēkiem, pret priekšniekiem un kolēģiem. Noteikti arī iesaku apgūt praktiskas prasmes. Es, piemēram, pati daudz ko protu, māku izdarīt, un tas man ļoti patīk. Man patīk virzīties uz rezultātu – mazgāt traukus, šūt, adīt, gleznot, krāsot sienas, gatavot, ravēt, stādīt.

Nezinu, vai ir pareizi šobrīd runāt par panākumiem uzņēmējdarbībā, jo daudziem tas asociējas ar miljoniem. “Ideju bode” miljonus nenopelna un pat neapgroza. Man ir vairāk misijas apziņa, tāpēc saimniecisko darbību balstu sabiedrībai svarīgu problēmu risināšanā, atbalsta sniegšanā, procesu organizēšanā, vērtību saglabāšanā. Tā ir mana panākumu atslēga, ja redzu, ka esmu varējusi pievērst uzmanību, kaut ko aktualizēt, iepriecināt.

Nobriedušai patērētāju sabiedrībai, kur visu nosaka nauda, to ir grūti pieņemt, tāpēc arī ikdienā saskaros ar neizpratni, neiecietību, ar burkšķošiem rūgumpodiem, bet to visu kompensē gaiši, atvērti, radoši, novērtēt protoši cilvēki, ar kuriem es labprāt arī izvēlos strādāt. Protams, ka naudas jautājums ir ļoti svarīgs, jo ir jāiekasē tik daudz, lai var nosegt izmaksas, tāpēc ir arī savi uzņēmējdarbības knifi, kurus lieku lietā, lai iekasētu vairāk naudas.

▶ 16. lpp.

Foto: No Krista Lapņa

“Ideju bode” Liepājā

◀ 15. lpp.

Un, kas zina, varbūt nonāksim arī līdz miljoniem, jo ideju man netrūkst!

– **Esat sociālās uzņēmējdarbības vēstniece Liepājā. Kādi ir šīs uzņēmējdarbības principi un vai tai ir izaugsmes iespējas arī lauku vidē?**

– Sociālā uzņēmējdarbība ir normāla uzņēmējdarbība, kuras peļņu īpašnieki nevis ieliek savās kabatās, bet iegulda kādās sociāli nozīmīgās aktivitātēs – vides sakārtošanā un attīstīšanā, kultūrvēsturisku vērtību popularizēšanā, kultūras pasākumu organizēšanā, sociālu jautājumu risināšanā, ekoloģijā, veselīga dzīvesveida popularizēšanā utt.

Šādiem uzņēmējdarbības principiem nav nekādu lokālās piederības ierobežojumu. Domāju, ka risināmu jautājumu ir gan pilsētā, gan lauku teritorijās. Cits jautājums, vai Latvijas laukos var attīstīties pati uzņēmējdarbība, lai būtu šī peļņa. Šobrīd kaut ko uzsākt laukos ir daudz lielāks izaicinājums nekā pilsētā. Viegļāk ir eksportējošajiem vai internetā strādājošiem uzņēmējiem.

Sociālā uzņēmējdarbība var īstenot arī valsts un pašvaldības funkcijas, kuras tā pati nevar nodrošināt, jo īpaši lauku teritorijās.

Radošā telpa “Ideju bode” apvieno sevī dažādas aktivitātes, kas vērstas uz Jaunliepājas kultūrvēsturiskā mantojuma popularizēšanu, organizējot dažādas kultūras un izglītojošas aktivitātes. Es nenogurstoši iestājos par labiekārtojuma un viesmīlības infrastruktūras

Foto: No Krista Lapņa

sakārtošanu Liepājā, par estētiskām vērtībām. Tāpat ikdienas darbs balstās veselīga uztura popularizēšanā. Citi teiks, ka vējā izmesti resursi, tomēr es esmu pārliecināta, ka labi darītas lietas atgriežas ar dubultu labumu.

– **Novembrī “Ideju bode” ir atvērusi “Mājražojumu tirdziņu” Liepājas tirdzniecības namā “Kurzeme”. Kā radās šī doma un ko tajā ir iespējams iegādāties?**

– Iedvesmojoties no izstādes “Rīga Food”, kur savus ražojumus reklamēja simtiem mājražotāju, – tai skaitā “Ideju bodes” komanda, es iedomājos, ka šāds mājražojumu tirdziņš jāorganizē arī Liepājā. Man jau ir pieredze tirdziņu organizēšanā, tāpēc man tā bija vēl viena jauka pieredze, neliels izaicinājums uzrunāt mājražotājus.

Ieraugot visu to, ko apņēmīgi cilvēki ražo, man kļuva žēl pašai sevi un citus cilvēkus, kas ikdienā nevar iegādāties šādus kvalitatīvus produktus. Es uzskatu, ka būtu jāveido pastāvīga tirdzniecības

vieta, kur šādus produktus var iegādāties ikdienā, un valstiskā līmenī jāreklamē un jāpopularizē vietējie mājražotāji, viņu saražotā produkcija arī jāpatērē šeit vai jāeksportē, tad arī nauda paliks Latvijā, labums būs visiem. Tagad mēs importējam kartupeļus no Āfrikas valstīm un cilvēki lielveikalos tos pērk – absurds!

Mūsu tirdziņā ir iespēja iegādāties fasētus produktus – konditorejas izstrādājumus, ievārījumus, konservējumus, sulas, konfektes, tējas, medu, garšvielas, eko kosmētiku un daudz citu interesantu produktu. Mums nav iespējas paņemt pārdošanā produktus, kam nepieciešama temperatūru ievērošana un dzesēšana, jo tas ir īslaicīgs tirdziņš viena mēneša garumā.

– **Kādas ir jūsu turpmākas ieceres?**

– Man ir daudz ideju. Tās lielākoties vērstas uz sabiedrības ieguvumiem. Es vairs nevarētu strādāt normēta darba laika iestādē, kur sistēma nosaka, kā man jā dara. Labi zinu, kā darbojas sistēma, tāpēc mans izaicinājums ir pierādīt, ka cilvēki var būt brīvi no tās. Jāapzinās, kā sistēma strādā pārtikas nozarē, kā sistēma strādā finanšu pasaulē, kāpēc mums ievēd tik daudz nekvalitatīvas pārtikas, kāpēc tik ļoti reklamē medikamentus, kāpēc cilvēki tērē naudu medikamentiem, bet negrib atļauties kvalitatīvu pārtiku, Latvijā audzētu eko pārtiku, lai nebūtu jāslimo. ■

Aleksejs KAČANOVŠ,
LLKC Liepājas konsultāciju
biroja vadītājs
e-pasts:
aleksejs.kacanovs@llkc.lv
tāl. 27843096

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgādā

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads,
LV-3018
Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomšone
“Lauku Lapas” redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespēsts “UnitedPress Tipogrāfija”

“Lauku Lapa” var abonēt Latvijas
Pastā, abonēšanas indekss 1163.
Citējot un/vai pārpublicējot izdevu-
ma “Lauku Lapa” rakstus, atsaucē
obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem
Apgāda rakstiska atļauja.